

HARRIE POULSSEN

40 JAAR MUZIEK EN ONDERWIJS MET PASSIE

Op 2 oktober nam KPZ na 34 jaar afscheid van Harrie Poulssen. Voor velen al jaren hét gezicht van bureau Internationalisering, maar van oorsprong muziekdocent in hart en nieren. Reden om met hem in gesprek te gaan over zijn veelzijdige carrière. Met de vraag of zijn pensionering wel echt een punt zet achter zijn gedrevenheid en liefde voor het vak. Herman Engelsman, hogeschooldocent Engels, in gesprek met Harrie Poulssen.

Het is opvallend met hoeveel verschillende takken van sport jij je de afgelopen jaren op KPZ hebt bezig gehouden. Je bent begonnen als muziekdocent, was betrokken bij verschillende vieringen, bij eindpresentaties van pabo voltijd 4 en musicals, maar ook bij BOA-trainingen, de PR van KPZ, opfriscursussen en het studentenpastoraat. Wat was eigenlijk je grootste ambitie?

'Ik ben inderdaad als muziekdocent begonnen en wilde toen bovenal goed muziekonderwijs verzorgen. Destijds had iedere klas een uur en sommige klassen

twee à drie uur in de week muziek. Ik voel de meeste passie als ik een vonk kan ontsteken die, in muzikale zin, tot een mooi brandend vuur leidt. Als ik anderen enthousiast en gedreven kan maken voor dit vak. Daar heb je wel tijd voor nodig. Muziek is een slijpsteen; hoe meer je oefent, hoe beter je wordt.'

'Om het vuur te kunnen laten ontbranden, is een goede voorbereiding nodig. Ik stond een keer voor een grote uitvoering van mijn koor en kon slechts twee keer repeteren met het orkest. Ik zorg er dan voor dat iedereen mijn accenten heeft ingetekend in de muziek. Dan begin je te oefenen. Als het fout ging stopte ik en gaf commentaar: 'De blazers zijn te laat'. En dan begon ik opnieuw. Exact aangeven wat er fout ging... meteen nadenken over de volgende interventie, ...tik tak... snelle interactie met de musici... Uiteindelijk gaat het niet zozeer om de uitleg, maar om het gepassioneerd tot klinken brengen van de muziek. Om dat te kunnen, is het een vereiste dat je als dirigent én als leraar je vak kent, je moet weten wat je wilt en hoe je iets kunt bereiken.'

MUSICAL JOSEPH

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van KPZ heeft Harrie in 1996 met studenten en docenten de musical 'Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat' van Terry White en Lloyd Webber uitgevoerd. Harrie had een neus voor interessante producties, zo'n tien jaar later begon op tv de zoektocht naar de perfecte Jozef. De musical is geïnspireerd op het bijbelverhaal van Jozef die verkocht wordt als slaaf en in Egypte terechtkomt en het uiteindelijk schipt tot onderkoning. In deze musical komen veel muziekstijlen voor, zoals Rock 'n Roll, Calypso, Blues en Disco. Dat maakt het ook een complexe musical om te zingen en te spelen. Door het aanstekelijke enthousiasme van Harrie was de cast bereid om vele vrije weekenden te repeteren, zelf de kostuums te maken en mee te helpen met het decor. De musical werd zes keer opgevoerd en werd een groot succes.

v.l.n.r.: Herman Engelsman, Ria Posthumus en Harrie Poulssen

Leren we dat studenten nog voldoende?

‘Het modulair onderwijs is dodelijk voor een vak als muziek: muzikaal-instrumentaal onderwijs is vervallen en studenten zijn hierdoor minder vaardig op een instrument als blokfluit, gitaar en piano. In het basisonderwijs zijn we methodevreters geworden en dat komt omdat we te weinig tijd hebben. Kennis en vaardigheden die je als leraar ontbeert, hoop je dan uit de methode te halen. Er komen nu wel extra uren voor professionalisering, maar dat is slechts een poging tot een inhaalslag; het niveau van toen kan daar niet mee worden bereikt, er zouden meer uren voor vrijgemaakt moeten worden.’

Waar geloof jij in?

‘Als je een excellente hogeschooldocent of leraar wilt zijn, moet je kijken hoe een student of een kind verder kan komen. Je gaat dan uit van vakken of activiteiten die het

kind en de student verrijken. Creativiteit moet hierbij een centrale plek krijgen. Landen als Zwitserland en Engeland zijn doorgeslagen in een cultuur van regelgeving en dat pad moeten wij zeker vermijden. Je moet een leerling geen harnas geven, maar iets wat hem wel past.’

ANDERS DAN ANDERS

Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Muziekdocenten Pabo's (NMP) opende Harrie de dag met een verhaal over de Argentijnse tango, de gepassioneerde improvisatiedans waarin muziek en beweging ultiem samenvallen. Hij liet werk van Piazzola horen en de dans op het podium zien, met als partner geen vrouw maar... een bezem. Zijn collega's vonden het hilarisch én interessant.

Toen de tweejaarlijkse conferentie van het NMP plaatsvond op KPZ, nodigde Harrie de Argentijnse bandoneonspeler Christiano uit, een gelegenheidsorkest uit de regio en zijn eigen tango-docent. Het werd een workshop op maat voor de NMP-collega's, aangevuld met KPZ-docenten. Een avond voelen hoe muziek en bewegen bij elkaar horen. Er werd intens gedanst. Het resultaat was dat de NMP-collega's zich meer met elkaar verbonden voelden en ze beter wisten hoe muziek en bewegen (één van de vijf competentiegebieden) over te dragen aan de studenten. ‘Een beeld dat altijd met Harrie zal samenvallen, een beleving die ik nooit zal vergeten’, aldus één van de NMP-collega's.

Onlangs stelde Jack Ma, de Chinese multimiljardair en oprichter van internetgigant Alibaba, dat studenten zich niet meer moeten richten op de exacte vakken maar dat hun aandacht vooral uit zou moeten gaan naar creatieve vakken. Snel en ingewikkeld rekenen wordt immers overgenomen door computers, maar in creativiteit kunnen we de robotisering voor blijven. Moeten wij ons ook bovenal richten op de creatieve vakken?

'Wiskunde is een basisvak, je moet het kennen om het ook te kunnen toepassen. Basisvaardigheden zijn nodig om een vakman te kunnen herkennen. Ik zie graag dat er vakmensen zijn die boven hun vak uitstijgen, ik denk bijvoorbeeld aan een ambachtsman die iets prachtigs creëert zonder precieze richtlijnen. Stel dat je een metselaar vraagt om een huis met drie slaapkamers voor je te maken. Die metselaar kan dan helemaal los gaan en iets heel moois maken, juist omdat hij zich niet gebonden voelt aan allerlei richtlijnen.'

'Het is aan de ene kant wel goed dat er eisen zijn aan het onderwijsprogramma, omdat zo een kader wordt neergezet. Het ene kind is bijvoorbeeld heel goed in taal en kan een heel hoog niveau aan, terwijl het minder goed in rekenen is of andere vakken. Maar goed, je moet uiteindelijk wel kunnen rekenen in deze maatschappij: het basale moet wel worden onderwezen. Maar ik geloof in de universele mens met meer talenten: de mens als homo universalis, denk aan Da Vinci. De mens wil zich altijd ergens in uitdrukken zoals in kunst, taal, muziek en andere verbeeldingen. De mens zou zich naar alle kanten moeten kunnen ontwikkelen. Ik denk aan een

kleuterjuf die thematisch werkt, kinderen observeert en bijvoorbeeld ziet dat een kind alleen maar in de bouwhoek speelt. Zij kan dit kind dan uitdagen ook andere activiteiten aan te gaan. Een goede leraar ontdekt specifieke talenten en zou die talenten moeten kunnen bevorderen.'

'Ik ben voorstander van bijvoorbeeld het Europees paspoort, waarin staat dat een student of docent van KPZ vaardig is in bijvoorbeeld Engels, Frans of muziek. Je laat zo zien wat je hebt geleerd tijdens je studietijd in plaats van dat je hebt voldaan aan de harde eis van het vak. We zouden veel meer op vak-niveau kunnen differentiëren. Ik gebruik graag het beeld van een skipiste. Bovenaan de berg moet je kiezen: neem je de rode, blauwe of zwarte piste? Adaptief onderwijs zou ook op KPZ ingevoerd moeten worden. Vindt een student het lastig om muziek te maken of te zingen, dan zou dat moeten worden bijgebracht in een aparte module. We moeten kunnen uitgaan van het feit dat een docent de beginsituatie van een student kent; op welke piste bevindt de student zich, welke ervaringen doet de student daar op, welke vaardigheden leert hij daar? Na een aantal lessen toets je op het geleerde, oftewel toetsen op maat.'

Het International Office is in de loop der jaren onder jouw leiding tot een volwaardige tak van sport uitgegroeid. Wat kunnen wij als hogeschool leren van het buitenland?

'Je kunt je eigen vakgebied eens bezien in een internationale setting: wat is bijvoorbeeld jouw module muziek of geschiedenis waard in het buitenland? Wat is het niveau en wat is de inhoud in

vergelijking met wat ze elders doen? We kunnen veel leren van elkaar en kennis uitwisselen. Als hogeschooldocent kun je zodoende je buitenlandse netwerk gebruiken als spiegel voor je eigen opleiding.'

MUZIEK VERBINDT

In 2015 gaf Harrie een cursus reflectievaardigheden aan leraren in Narva, in Estland. Narva ligt op een steenworp afstand van Rusland. De leraren spreken diverse talen, zoals Russisch, Estisch, sommigen ook nog Pools of Duits, maar hun Engels is matig. Ook kennen ze elkaar niet zo heel goed. Harrie voelt feilloos aan dat de cursus alleen kan slagen als de groep een echte groep wordt. Met veel enthousiasme begint hij zelf te zingen en binnen een paar minuten zingt de hele groep 'The Fruit Canon' over mango's, kiwi's, pineapples en bananas, uiteraard in canon. Het ijs is gebroken, de cursus kan beginnen!

Maar dat kan toch ook allemaal in Nederland?

'Dat klopt, maar in het buitenland komt er ook een interculturele component om de hoek kijken. In mijn vak zie ik daar hogere instapniveaus en een veel hoger vakniveau. In het buitenland wordt nagenoeg niet gedifferentieerd, maar moeten alle studenten voldoen aan harde eisen. Dat staat dan weer op gespannen voet met differentiatie in het onderwijs.'

In Engeland en Canada is het uiterst moeilijk om een onderwijskundige voet tussen de deur te krijgen. In Engeland heb je een strategisch partner-

schap opgezet tussen KPZ, de universiteiten van Derby en Worcester en de Britannia Teaching School Alliance. Hoe is het jou gelukt dit samenwerkingsverband op te zetten?

‘Engelse universiteiten worden overspoeld door vragen voor een partnerschap en je moet daarom wat te bieden hebben. Ik was overtuigd van de kwaliteit van onze stagiaires en ben dus begonnen met stageplaatsen te zoeken in het Verenigd Koninkrijk. Via Andrew Warren, voormalig directeur van de BTSA, heb ik de basis voor samenwerking kunnen leggen en inmiddels kunnen we onze studenten plaatsen op twintig Engelse basisscholen. Studenten van de gezamenlijke lerarenopleiding van de BTSA en de universiteit van Derby komen jaarlijks naar KPZ om een bredere visie te krijgen op onderwijs. Studenten plukken dus de vruchten van dat internationale netwerk. Ze kunnen zo hun horizon verbreden.’

Je hebt al die jaren studenten begeleid en ook collega’s uit het werkveld opgeleid tot begeleider. Wat is voor jou van belang geweest daarin?

‘We moeten een cultuur scheppen waarin we anderen durven vragen om feedback te geven. Daar hebben we wel een veilig klimaat voor nodig. Als het erom gaat studenten verder te helpen dan is de kern: eerst begrijpen en liefst luisteren zonder vooroordeel, daarna de juiste interventie toepassen.’

Heeft een student jou weleens gewezen op iets wat je in zijn of haar ogen niet goed had gedaan?

‘Ja, een student kwam eens heel timide binnen. Ik dacht toen: ‘Hm, stille student... weinig woorden. Is ze wellicht bang?’ Ik ging toen zitten duwen, omdat ik een reactie wilde ontlokken. Dat was fout, want de student voelde zich niet veilig. Dus een liefdevolle duw in de goede richting was beter geweest. Waardevrije, ongekleurde feedback geven, is

weergeven wat je ziet zonder hier je eigen interpretatie aan te geven. Laat de ander nadenken over wat jij hebt gezien.

Ik ben ook wel eens te laat gekomen op een afspraak op een stageschool. Dat was eens en nooit weer. De student is al een beetje gespannen omdat een rayondocent op bezoek komt. Als je dan ook nog te laat komt, geeft dat dubbele stress. Ik heb er wel van geleerd: mocht je wel te laat komen, bel dan in elk geval vooraf.’

Het zit er nu allemaal bijna op en je gaat per 1 oktober met pensioen. Er komt meer tijd voor familie, zelf musiceren en hobby’s als schilderen en reizen krijgen meer aandacht. Wat wens je KPZ toe?

‘Ik hoop een internationaal huis achter te laten waar veel mensen in kunnen wonen, studeren en samen kunnen werken. En ik wens KPZ de moed toe om een eigen, gedurfde vaste koers te varen!’